WISE
WIDER SECURITY NETWORK
LAAJAN TURVALLISUUDEN VERKOSTO

29.1.2021

**LAUSUNTO EDUSKUNNAN ULKOASIAINVALIOKUNNALLE**

**Asia: VNS 4/2020 vp Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko**

Laajan turvallisuuden verkosto WISEn toiminnan pohjana ovat inhimillisen, laajan turvallisuuden periaatteet, jossa kovan, perinteisen turvallisuuden lisäksi huomioidaan yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät muut tekijät. Näitä ovat muun muassa ihmisoikeudet ja osallistuminen, demokratia ja hyvä hallinto, sosiaaliset ja talouskysymykset, ilmasto- ja ympäristökysymykset sekä kestävä kehitys. WISE tukee valtioneuvoston selonteon lähtökohtaa, jossa turvallisuutta niinkään tarkastellaan laajasta näkökulmasta ja huomioidaan erilaisten globaalien ja yhteiskunnallisten haasteiden vaikutukset ihmisten turvallisuuteen.

WISE tukee selonteon voimakasta sääntöpohjaisen, monenkeskisen sopimusjärjestelmän ja kansainvälisen yhteistyön tarpeen korostamista. Haluamme nostaa esiin YK:n ja EU:n lisäksi myös Etyjin roolin jännityksen lieventämisessä, turvallisuuden lujittamisessa ja rauhanrakentamisessa Euroopassa. Etyj tekee merkittävää työtä esimerkiksi Itä-Ukrainan kriisin hallitsemisessa ja vuoropuhelun käynnistämisessä.

WISE keskittyy lausunnossaan tarkemmin kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan ja erityisesti siviilikriisinhallinnan ja rauhanrakentamisen kysymyksiin.

WISE edistää kokonaisvaltaista lähestymistä ulkoisiin konflikteihin ja kriiseihin, jolla tarkoitetaan käytössä olevien politiikkojen, keinovalikoimien ja instrumenttien, kuten sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan, rauhanvälityksen, rauhanrakennuksen, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun, strategista ja suunnitelmallista käyttöä. Toteamme tyytyväisinä, että myös valtioneuvoston selonteko korostaa kriisinhallinnassa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa huomioidaan konfliktien kehitysvaiheet sekä eri välineiden ja politiikkojen yhteisvaikutus. Kriisinhallinnan, rauhanvälityksen ja jälleenrakentamisen on muodostettava johdonmukainen kokonaisuus.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä jako kansallisen ja kansainvälisen välillä hämärtyy jatkuvasti. Ihmiset liikkuvat entistä enemmän, tieto liikkuu yhä nopeammin ja kansainväliset ilmiöt koskettavat ihmisiä globaalisti. Rajat ylittävät ilmiöt yhdistävät toimintaa ja toimijoita sekä kotimaassa että kriisialueilla ja vaativat joustavaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tärkein työ ongelmien ratkaisemiseksi tapahtuu kriisialueilla kansallisesti sekä paikallisesti. Paikallinen omistajuus ja laaja osallistuminen sekä kansallisten toimijoiden vetovastuu omista prosesseistaan on erityisen tärkeää, jotta varmistetaan ratkaisujen pysyvyys. Myös kriisinhallinnassa tulee huomioida kriisimaan paikallisen omistajuuden ja toimijuuden merkitys. Paikallisilla toimijoilla on mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti muutokseen omissa yhteiskunnissaan. Paikallisen toimijuuden vahvistaminen on oleellista myös demokratian toteutumisen kannalta.

WISE on mukana kehittämässä Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintaa parlamentaarisessa komiteassa, joka linjaa kokonaisvaltaisen kriisinhallintapolitiikan tavoitteellista ja tehokasta käyttöä yli hallituskausien ulottuvassa tavoitelinjauksessa.

WISE korostaa siviilikriisinhallinnan merkitystä ja näkee siviilikriisinhallinnan siltana kovan turvallisuuden ja kestävän kehityksen välissä. Suomen tulee jatkossakin olla aktiivisesti mukana kehittämässä siviilikriisinhallintaa Euroopan unionissa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä. Suomen tulee tukea ja edistää naisten osallisuutta kriisinhallinnassa paikallisella ja kansallisella tasolla sekä kansainvälisissä operaatioissa ja järjestöissä.

WISE on tyytyväinen huomatessaan, että rauhanrakentaminen on hyvin merkittävässä asemassa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Suomen kaltaisella pienellä, arvostetulla maalla on paljon tarjottavaa vuoropuhelun käynnistämisessä ja rauhanvälittämisessä maailman konfliktialueilla. Niin ikään ilahduttavaa on ulkoministeriön ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen entisestään kehittyvä yhteistyö rauhanrakennuksen alalla.

Konfliktien ehkäisyä ja rauhanrakentamista voidaan edistää muun muassa parantamalla ihmisoikeuksia, lisäämällä yhdenvertaisuutta, tukemalla ja parantamalla erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten naisten, nuorten, lasten ja vammaisten ihmisten sekä muiden erityisryhmien yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia sekä kehittämällä elinympäristöä kestävällä tavalla. Konfliktien ehkäisyssä ja rauhanrakentamisessa on erityisen tärkeää luoda yhteiskuntiin oikeudenmukaiset sosiaaliset ja taloudelliset rakenteet.

Panimme ilolla merkille selonteossa huomioidun ns. Triple nexus-ajattelun: rauhanrakentamisen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamisen aiempaa kattavammin, jotta konflikteihin voidaan vastata mahdollisimman tehokkaasti ja kestävällä tavalla.

WISE korostaa, että naisten saaminen mukaan aktiivisina toimijoina konfliktinehkäisyyn, kriisinhallintaan ja rauhanrakentamiseen on ensisijaisen tärkeää kestävän rauhan aikaansaamiseksi.

**WISEn lausunnon pääpointit:**

1. Sääntöpohjaisen, monenkeskisen sopimusjärjestelmän ja kansainvälisen yhteistyön korostaminen ja puolustaminen, Etyj mukaan luettuna.
2. Kokonaisvaltainen lähestyminen ulkoisiin konflikteihin ja kriiseihin, jolla tarkoitetaan käytössä olevien politiikkojen, keinovalikoimien ja instrumenttien, kuten sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan, rauhanvälityksen, rauhanrakennuksen, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun, strategista ja suunnitelmallista käyttöä.
3. Siviilikriisinhallinnan kehittäminen ja siihen aktiivisesti osallistuminen.
4. Rauhanrakentamisen painotus Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja kansalaisjärjestöjen roolin vahvistaminen.
5. Naiset mukaan aktiivisina toimijoina kriisinhallintaan ja rauhanrakentamiseen.